

บทที่ 2

ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ที่มีความมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ก : 243) ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ไม่ได้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนความคิดและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอนจัดขึ้นโดยครูเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน จึงมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ในโรงเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ เนื้อหาและกิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ข : 9) สถานที่ที่ใช้ศึกษาหาความรู้อันสำคัญของครูและนักเรียน เป็นแหล่งรวบรวมวิทยากรต่างๆ ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร คือ ห้องสมุด โดยมีบรรณารักษ์ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางด้านบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อนำพลังความรู้มาแนะนำแก่ผู้ใช้ เพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ อันเป็นแรงกระตุ้นหรือบันดาลใจให้เกิดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อไป ดังนั้น ห้องสมุดจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้บริการแก่ครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์และ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จึงสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนจัดมุมหนังสือและห้องสมุด เพื่อครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอน แต่การดำเนินงานเพื่อให้ทุกโรงเรียนมีห้องสมุดพร้อมกันในเวลาเดียวกันนั้น มีความจำเป็นในเรื่องงบประมาณ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงจัดให้มีห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นก่อน เพื่อให้บริการทุกโรงเรียนในกลุ่ม

ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ห้องสมุดของโรงเรียนประถมกลุ่ม หรือห้องสมุดของโรงเรียนที่ทำการกลุ่ม หรือห้องสมุดของโรงเรียนที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ลงมติเห็นสมควรจัดเป็นห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษานั้นๆ เป็นแหล่งรวบรวมเอกสาร หนังสือ และอุปกรณ์วัสดุต่างๆ ที่ครูจะใช้ประโยชน์เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนักเรียนจะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงานโครงการจัดมูหนังสือ และห้องสมุดโรงเรียน โดยจัดให้มีห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 จนถึงปีงบประมาณ 2530 สามารถจัดห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาและหนังสือสำหรับห้องสมุดจำนวน 4,175 กลุ่มโรงเรียน ทั่วประเทศ สามารถจัดบริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน พร้อมทั้งทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างค่อเนื่องและสม่ำเสมอ รู้จักการศึกษาด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสามารถทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ข : 13-14)

ความสำคัญของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

การศึกษาในปัจจุบันนี้ มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากที่อื่นมาประกอบกับความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในชั้น เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางลึกซึ้ง ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยการอ่าน การทดลอง การสอบถาม การสังเกต อันจะทำให้ผู้เรียนได้รับข่าวสาร ความรู้ใหม่ๆ มีนิสัยรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จึงเป็นคลังความรู้สำหรับผู้ใฝ่รู้ไม่จำกัดวัยและฐานะ (กระทรวงศึกษาธิการ 2528 : 30)

กระทรวงศึกษาธิการ (2530ข : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1. เป็นที่รวบรวมแหล่งวิทยากรต่างๆ เพื่อการค้นคว้าหาความรู้ทุกสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอน
2. เป็นสถานที่ที่ทุกคนจะเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ได้โดยอิสระตามความสนใจของแต่ละบุคคล
3. ช่วยให้ผู้ใช้นั่งหนังสือพอใจที่จะอ่านหนังสือต่างๆ โดยไม่รู้จักจบสิ้น
4. ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

5. ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีนิสัยรักการอ่านค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
6. ช่วยให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. จะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดรับรู้ในสาธารณสมบัติ รู้จักใช้ และระวังรักษาอย่างถูกต้อง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ไม่ได้ทำหน้าที่ให้บริการเฉพาะสิ่งพิมพ์เท่านั้น ยังเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้แก่ผู้ใช้ได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รู้จักการใช้สาธารณสมบัติตลอดจนร่วมมือกับคณะครูในการพัฒนาความก้าวหน้าทางการศึกษา

ภารกิจของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรความรู้ต่างๆ ทั้งในรูปแบบวัสดุสิ่งพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ เป็นสถานที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีภารกิจ ดังนี้ (Source) ?

1. วางแผนการดำเนินงานของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
2. ดำเนินการผลิต ค้นคว้า ทดลอง เกี่ยวกับสื่อและเทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน
3. จัดระบบเก็บรักษาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ให้เป็นหมวดหมู่
4. จัดระบบบริการอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
5. จัดทำสถิติข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของโรงเรียนภายในกลุ่ม
6. ให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริม การใช้อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
7. สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ และสื่อ เพื่อการพัฒนาบุคลากร และงานอื่นๆ ของกลุ่มโรงเรียน
8. ประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

9. ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

10. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
(กระทรวงศึกษาธิการ 2530ค : 5-6)

บุคลากรผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และ
ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ได้กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน
ในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีอยู่ 2 คณะ คือ

1. คณะกรรมการบริหารห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

1.2 กรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาทุกคน* เป็นกรรมการ

1.3 หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

1.4 ครูวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา 1 คน เป็นกรรมการ

และเลขานุการ

2. คณะทำงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่ตั้งสำนักงานกลุ่ม เป็นที่ปรึกษา

2.2 หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นประธาน

2.3 ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 6 คน เป็นคณะทำงาน

2.4 ครูที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในกลุ่ม

เดียวกัน เป็นคณะทำงาน

2.5 บุคลากรอื่น ๆ ที่เหมาะสม เป็นคณะทำงาน

2.6 ครูวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นคณะทำงานและ

* กรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน ครูผู้สอนที่ได้รับเลือกตั้งจากครูภายในกลุ่มโรงเรียน
จำนวนกึ่งหนึ่งของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน เป็นกรรมการกลุ่ม ถ้ามีเศษให้เพิ่มได้อีกหนึ่งคน

และเลขานุการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ค : 6)

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาโดยส่วนรวมแล้ว เป็นการปฏิบัติ
งานร่วมกันไปในทิศทางประสานสอดคล้องต้องกัน มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบต่อการ
กำหนดแผนการดำเนินงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. จัดห้องสมุดที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
2. กำหนดเวลาในการหมุนเวียนหนังสือ
3. กำหนดผู้รับผิดชอบ
4. เตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
5. นิเทศและติดตามประเมินผล
6. รายงานผลปีละ 3 ครั้ง (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ค : 7)

การให้บริการของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาให้บริการแก่ครูและนักเรียน ตลอดจนบุคลากร
ที่เกี่ยวข้อง มี 2 ลักษณะ คือ

1. การให้บริการภายในห้องสมุดรวมถึงการดำเนินงานและให้บริการแก่ผู้มาขอใช้
ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ดังนี้

- 1.1 การเตรียมหนังสือไว้บริการ
- 1.2 การจัดหนังสือชั้นชั้น
- 1.3 การให้บริการเพื่อการค้นคว้า
- 1.4 การแนะนำหนังสือ
- 1.5 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
- 1.6 การซ่อมและบำรุงรักษา
- 1.7 การประชาสัมพันธ์
- 1.8 การตกแต่งห้องสมุด
- 1.9 การรายงานผลการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการบริหารห้องสมุด

กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

2. การบริการทั่วไป เป็นการบริการหนังสือให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาและนำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนไปบริการและเสนอแนะแก่ครูและนักเรียนในลักษณะดังนี้คือ

2.1 การหมุนเวียนหนังสือ

2.1.1 การหมุนเวียนโดยส่งต่อจากโรงเรียนที่ 1 ไปยังโรงเรียนที่ 2, 3, ... จนครบทุกโรงเรียนในกลุ่ม โดยครั้งแรกบรรณารักษ์ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจะนำกระดาษหนังสือไปส่งให้ทุกโรงเรียนในกลุ่ม โดยกระดาษหนังสือแต่ละใบจะมีหนังสือไม่ซ้ำกันและหมุนเวียนกันตามกำหนดเวลาในลักษณะวงกลม

2.1.2 การหมุนเวียนโดยใช้ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์กลางในการบริการ คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษานำหนังสือไปบริการให้โรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนหรือบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษามารับหนังสือเองตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.2 การเผยแพร่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่ครูและนักเรียน โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 18 ประเภท คือ

- 2.2.1 การเล่านิทาน
- 2.2.2 การเล่าเรื่องจากหนังสือ
- 2.2.3 การแสดงหุ่น
- 2.2.4 การแสดงความคิดเห็น เชิงวิจารณ์หนังสือ
- 2.2.5 เกมการศึกษา
- 2.2.6 การทายปัญหาจากหนังสือ
- 2.2.7 การแสดงละคร
- 2.2.8 การสาธิตแนะนำหนังสือ
- 2.2.9 การวาดภาพระบายสี
- 2.2.10 การจัดนิทรรศการ
- 2.2.11 การโต้วาที

- 2.2.12 การเสนอหนังสือ
- 2.2.13 ยอดนักฟัง
- 2.2.14 การใช้โทรทัศน์เพื่อการอ่าน
- 2.2.15 ห้องสมุดเสียง
- 2.2.16 การอ่านหนังสือให้ฟัง
- 2.2.17 การประกวด
- 2.2.18 การบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (กระเป๋าน้ำหนังสือ)

ห้องสมุดเสียงและการบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (กระเป๋าน้ำหนังสือ) เป็นบริการของห้องสมุด ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากบริการทั้ง 2 ประเภท เป็นกิจกรรมของห้องสมุด

2.3 จัดทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น คู่มือการใช้ห้องสมุด หนังสือสำหรับเด็ก กฤตภาค จุลสารแนะนำห้องสมุด (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ค : 10-12)

ความหมายของบริการและกิจกรรมของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

บริการและกิจกรรมของห้องสมุด เป็นส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้คณะครูและนักเรียน รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาใช้ห้องสมุดให้มากขึ้น รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริหารโรงเรียนและบุคคลอื่น ๆ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนมากขึ้น สำหรับความหมายของบริการและกิจกรรมของห้องสมุดมีความหมายแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

ความหมายบริการของห้องสมุด

กุลรัสมิ์ ภูมิมาศ และ ดวงเนตร เบี้ยวไข่มุข (2521 : 1) กล่าวว่า บริการของห้องสมุด หมายถึง การจัดกิจกรรมและการจัดบริการ โดยการจัดหาวัสดุต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายและช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ให้ได้ใช้วัสดุทุกชนิดทุกประเภทที่มีอยู่ในห้องสมุด ให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่มากที่สุดโดยวิธีการต่าง ๆ

สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ (2521 : 56) ให้ความหมายว่า หมายถึง งานที่ห้องสมุด

จะอำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้ เริ่มตั้งแต่การสร้างบรรยากาศเชิญชวนการใช้ห้องสมุด การจัดสถานที่ภายในห้องสมุดให้แลดูสวยงามมีระเบียบและสะอาดตา ชั้นหนังสือจัดเป็นระเบียบ หนังสืออยู่ในสภาพไม่ฉีกขาด

รัฐจวน อินทรกำแหง และ นวลจันทร์ รัตนกร (2524 : 81) ให้คำจำกัดความคำว่าบริการของห้องสมุดว่า เป็นงานที่ห้องสมุดจัดทำขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้ตั้งแต่การจัดสถานที่ ตกแต่งสถานที่ การสร้างบรรยากาศภายในห้องสมุดให้เชิญชวนนำใช้ สะอาดสวยงาม การจัดวางวัสดุครุภัณฑ์ต่างอย่างเป็นระเบียบ อำนวยความสะดวกในการใช้

Marty Bloomberg (1977 : 19) กล่าวว่า บริการของห้องสมุด คือ การปฏิบัติงานใด ๆ ของห้องสมุดที่กระทำขึ้นหรือติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ถือว่าเป็นการบริการทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า บริการของห้องสมุดคือ การอำนวยความสะดวกสบายและการช่วยเหลือผู้ใช้ ตลอดจนสร้างบรรยากาศเชิญชวนให้ผู้ใช้เข้ามาใช้วัสดุและหนังสือต่างๆ เพื่อเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

ความหมายของกิจกรรมของห้องสมุด

สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ (2521 : 57) ให้ความหมายว่า กิจกรรมของห้องสมุด ได้แก่ งานที่ห้องสมุดจัดทำขึ้น เป็นครั้งคราวเพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือ กิจกรรมที่นิยมจัด ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องหนังสือ การวิจารณ์หนังสือ การจัดนิทรรศการ การฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

รัฐจวน อินทรกำแหง และ นวลจันทร์ รัตนกร (2524 : 86) สรุปว่า กิจกรรมของห้องสมุด ได้แก่ งานที่ห้องสมุดจัดขึ้น เป็นครั้งคราวเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการศึกษาค้นคว้า

กระทรวงศึกษาธิการ (2527 : 33) อธิบายว่า กิจกรรมของห้องสมุดหมายถึง งานบริการอย่างหนึ่งที่ห้องสมุดจัดขึ้น เป็นครั้งคราวในโอกาสอันเหมาะสม

โสภณ เพ็ชรพวง (2527 : 29) กล่าวว่า กิจกรรมในห้องสมุดเป็นกิจกรรมร่วม และเสริมหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ในห้องสมุดควรมีกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจให้นักเรียนหันมาใช้ห้องสมุดอย่างจริงจัง มีกิจกรรมบริการและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสันตนาการ

มัลลิกา นาถเสวี (2529 : 9) สรุปว่า กิจกรรมของห้องสมุด คือ งานที่ห้องสมุดจัดขึ้นเป็นครั้งคราวเพื่อส่งเสริมการอ่าน และเป็นการร่าเริงใจให้คนเข้าใช้ห้องสมุดมากขึ้น การจัดกิจกรรมจะทำให้คนรู้จักห้องสมุดและใช้ห้องสมุดได้ถูกต้องยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ห้องสมุดนิยมจัดขึ้น ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การจัดหุ่นกระบอก การทายปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ

สรุปได้ว่า กิจกรรมของห้องสมุด คืองานที่ห้องสมุดจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้และร่าเริงใจให้ผู้เข้ามาใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือประจำก็ได้ ตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้ใช้ห้องสมุด

บริการและกิจกรรมของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง บริการและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนการสอนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ มี 18 ประเภท คือ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแสดงหุ่น การแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์หนังสือ เกมการศึกษา การทายปัญหาจากหนังสือ การแสดงละคร การสาธิตแนะนำหนังสือ การวาดภาพระบายสี การจัดนิทรรศการ การได้วาที การเสนอหนังสือยอดนักฟัง การใช้โทรทัศน์เพื่อการอ่าน ห้องสมุดเสียง การอ่านหนังสือให้ฟัง การประกวด การบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (กระเป๋าหนังสือ)

บริการและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนการสอนของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 มุ่งให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดให้มีโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนขึ้น เพื่อให้บริการหนังสือทุกโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมการเรียนการสอน กิจกรรมของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้

นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาการอ่าน รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และพัฒนาการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2530ง : คำนำ, 65)

เพื่อให้การจัดกิจกรรมห้องสมุดสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบริการและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนการสอนของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาไว้ ดังนี้คือ

การเล่านิทาน

การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้ฟังด้วยคำพูดหรือท่าทางประกอบ เป็นการอนุรักษ์และถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ (Livo and Rietz 1986 : 7) เพิ่มพูนความรู้ในเรื่องราวต่างๆ แก่ผู้ฟัง ช่วยให้เข้าใจถึงวัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ปรับปรุงทักษะการฟัง การใช้จินตนาการ และจงใจให้มีนิสัยรักการอ่าน (Zwarenstein 1986 : 403)

วัตถุประสงค์ของการเล่านิทาน

1. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจินตนาการ
2. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดและสามารถติดตามเรื่องได้ตลอด
3. ส่งเสริมการใช้ภาษา และใช้ภาษาได้ถูกต้อง
4. ช่วยพัฒนาในด้านการพูด ฟัง อ่าน และเขียน (มัลลิกา นาดเสวี 2529 : 32)

บรรณารักษ์สามารถใช้นิทานเพื่อการพัฒนาการอ่าน การพูด และการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ทั้งยังกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น

นิทานที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. ใจความสำคัญของเรื่องมีเรื่องเดียวและชัดเจน
2. มีการปรับปรุงเค้าโครงเรื่องได้ดี แนะนำเนื้อหาที่สำคัญ การลำดับเหตุการณ์ จุดเด่นของเรื่องควรให้เหมาะสมกับเหตุการณ์
3. ลักษณะการเขียนควรชัดเจนทั้งคำพูด ภาพ ความสนุกสนาน จังหวะ สีสาว

4. ลักษณะของตัวละคร ต้องรู้ถึงความดี ความเลว

5. ยึดถือลักษณะของแหล่งที่มาคือระมัดระวังในการดัดแปลงนิทานและคำที่ใช้ใน

นิทาน

6. มีความเหมาะสมกับผู้ฟัง คือ เหมาะสมกับอายุ และความสนใจ (Baker and Greene 1977 : 27-28)

การที่จะนำนิทานเล่าให้นักเรียนฟัง บรรณารักษ์ต้องทราบถึงจิตวิทยาการเรียนรู้
ของนักเรียนในระดับต่างๆ กัน เพื่อเล่านิทานให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสนใจของเด็ก

นิทานที่สามารถนำมาเล่า ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้าน เป็นนิทานคติชาวบ้านที่เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน
2. นิทานไม่รู้จบ เป็นนิทานที่ดำเนินเรื่องง่ายๆ มีการกระทำหรือเล่าเรื่องซ้ำๆ
กัน และใช้คำที่คล้องจองกัน เช่น เรื่องคาบกับยายปลุกกล้วยปลุกงา
3. นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ เป็นนิทานพื้นบ้านที่เด็กๆ นิยมชมชอบกันมาก ซึ่ง
สัตว์ในนิทานสามารถพูดได้ตอบกับคนได้ เช่น เรื่องแมวเจ้าปัญญา
4. นิทานตลกขำขัน เป็นเรื่องตลกขำขันเกี่ยวกับการกระทำที่ไร้สาระ หรือเกิด
จากความโง่เขลา เช่น เรื่องชายขี้ลืม
5. นิทานเรื่องสมจริง นิทานประเภทนี้มีน้อย แต่เป็นเรื่องที่สนุกสนานและน่าสนใจ
6. นิทานทางศาสนา เป็นนิทานทำนองที่สั่งสอนทางศาสนาที่เกี่ยวกับนักบุญ
ต่างๆ
7. นิทานแบบโรแมนติก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับเวทมนต์คาถาและการแสดง
อภินิหารต่างๆ เช่น เรื่องตาม่องล่าย
8. นิทานเกี่ยวกับเวทมนต์คาถาหรือเทพนิยาย เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับผู้วิเศษต่างๆ
ที่มีอิทธิฤทธิ์ มีอำนาจ สามารถคลมบันดาลในสิ่งที่ดีและสิ่งชั่วร้าย เช่น เรื่องสังข์ทอง
9. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์หรือขนบธรรมเนียม
ประเพณีของมนุษย์ชาติต่างๆ เช่น ทำไมจรเข้จึงไม่มีลิ้น ทำไมเงาะถึงผมหยิก (กลุ่มมจิรัต
พลายเวช 2526 : 104-108)

เรื่องที่ไม่ควรเลือกมาเล่า คือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะใน 4 ประการดังนี้ คือ

1. เรื่องที่มีการเทศนาสั่งสอนมากเกินไป
2. เรื่องที่มีการดำเนินเรื่องอืดอาด ยืดยาว วกวน
3. เรื่องที่สยดสยอง การฆ่าทำร้ายกัน โดยเฉพาะเรื่องทีกล่าวถึงการทารุณ
ที่เกิดขึ้นกับสัตว์และ เด็ก
4. เรื่องที่เนื้อหาไม่เหมาะสมที่จะเล่าในชุมชน เรื่องที่ไม่สุภาพ (ม.ล.จ้อย
นันทวิชรินทร์ 2523 : 95)

อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเล่านิทานมีดังนี้ คือ

1. พูดเร็วเกินไป ผู้เล่าบางคนกลัวว่าจะเล่าเนื้อหาไม่หมด จึงต้องพูดเร็วเพื่อให้เนื้อหาของนิทานจบทัน เวลา ทำให้ผู้ฟังฟังไม่รู้เรื่อง
 2. พูดช้าเกินไป คือ เล่านิทานในบางเรื่องที่ต้องการเน้นก็พูดช้าเกินไป จนทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อ
 3. พูดเบาเกินไป ควรพูดให้ผู้ฟังทุกคนได้ยินกันทั่วๆ และพยายามพูดให้เป็นธรรมชาติที่สุด
 4. พูดเสียงดังเกินไป เวลาเล่าควรลดระดับเสียงให้น่าฟังไม่ให้เสียงดังเกินไป
 5. ขาดการสนใจผู้ฟัง ผู้เล่าต้องมองดูผู้ฟังอย่างสนใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการฟังนิทาน
 6. การแสดงท่าทางประกอบ อาจใช้ท่าทางประกอบบ้าง ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้เล่า
- การเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่ห้องสมุดนิยมจัด บรรณารักษ์ควรมีการศึกษาถึงเทคนิคในการคัดเลือกนิทานให้เหมาะสมกับวัย ระดับการศึกษา และควรหลีกเลี่ยงนิทานที่โหดร้ายต่อเด็กและสัตว์ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการเล่านิทานตามความเหมาะสม

การเล่าเรื่องจากหนังสือ

การเล่าเรื่องจากหนังสือ คือ การบอกกล่าว ชักชวน และโน้มน้าวให้ผู้ฟังสนใจในการอ่าน และเกิดความรู้สึกอยากอ่านหนังสือ ความสำเร็จของการเล่าเรื่องจากหนังสือ คือ การที่ผู้ฟังสามารถเข้าถึงหนังสือด้วยตนเอง และเลือกหนังสือได้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง

การเล่าเรื่องจากหนังสือ ผู้เล่าควรอ่านหนังสือตลอดเล่ม เป็นการศึกษาลักษณะของหนังสือ เพื่อเป็นพื้นฐานในการแนะนำแก่ผู้ฟังต่อไป พร้อมทั้งศึกษาโครงเรื่องและบทบาทต่างๆ ของตัวละครที่เด่นๆ อย่างสั้นๆ จุดคล้ายปรมของเรื่อง จุดเด่นของเรื่อง และจุดจบของเรื่อง โดยไม่จำเป็นต้องให้รายละเอียดแก่ผู้ฟังมากเกินไป เพื่อให้ผู้ฟังติดตามอ่านหนังสือด้วยตนเอง (Bodart 1979 : 273-274)

สำหรับจำนวนผู้ฟังในการเล่าเรื่องจากหนังสือนั้น ไม่มีการจำกัดจำนวนว่าต้องมีเท่าไร อาจจะมีเพียงคนเดียวหรืออาจจะเป็นกลุ่มใหญ่ก็ได้ แต่จำนวนของกลุ่มผู้ฟังที่ทำให้การเล่าเรื่องจากหนังสือดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นกันเองมาก ควรจัดขนาดกลุ่ม 1-2 ห้องเรียน เพราะสามารถเร้าความสนใจของผู้ฟังได้มาก (Public Library Association 1960 : 34)

การเตรียมตัวเล่าเรื่องจากหนังสือ

1. ควรหลีกเลี่ยงการเล่าเรื่องที่อยู่ในบทเรียน หรือเรื่องที่มีผู้ฟังได้ทราบมาก่อนแล้ว ควรเล่าเรื่องที่ยังไม่มีใครอ่าน และเป็นเรื่องที่น่าสนใจ
2. ควรให้ผู้ฟังได้รับแนวความคิดจากการอ่าน ข้อเสนอแนะ และความบันเทิงใจ
3. ควรทราบถึงระดับอายุ การศึกษา อัตราส่วนระหว่างชายกับหญิง และเรื่องที่มีผู้ฟังสนใจและอยากอ่าน
4. ควรใช้เวลาให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้ฟัง
5. ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการเล่าให้พร้อม
6. ควรกำหนดเวลาในการเล่าเรื่องให้เหมาะสม เริ่มต้นการเล่าเรื่องด้วยข้อความที่ชวนติดตาม และจบลงด้วยเหตุการณ์ที่น่าติดตาม เพื่อผู้ฟังเกิดความสนใจติดตามอ่านจากหนังสือต่อไป (Bodart 1980 : 37-38)

การเตรียมตัวผู้เล่าเรื่องจากหนังสือ ผู้เล่าควรเลือกหนังสือที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง โดยพิจารณาว่าผู้ฟังอยู่ในวัยใด อายุเท่าใด เพศ และความสนใจในการอ่านของวัยนั้นๆ เมื่อคัดเลือกได้แล้ว ควรพยายามทำความเข้าใจและทำความเข้าใจกับหนังสือเล่มนั้น โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญๆ ควรจดจำเรื่องที่จะเล่าให้ได้

วิธีการเล่าเรื่องจากหนังสือแบ่งได้ 3 วิธี ดังนี้คือ

1. เลือกหนังสือที่น่าสนใจพร้อมใบหุ้มปก ขณะที่เล่าเรื่องจากหนังสือแต่ละเล่ม ผู้เล่าควรยกหนังสือให้ผู้ฟังได้เห็นลักษณะของหนังสือ และแนะนำผู้อ่านได้ว่าหนังสือเล่มไหน เหมาะกับผู้ที่มีการสนใจอย่างไร เพื่อที่แต่ละคนจะเลือกหนังสือได้ตรงกับความต้องการ หรืออย่างน้อยก็ให้แนวคิด เพื่อนำไปใช้ในการเลือกหนังสือด้วยตนเองต่อไป

2. เป็นแบบที่มีการเลือกสรรหนังสือที่มีแก่นเรื่องเหมือนกัน แต่การเล่าจะกล่าวถึง รายละเอียดที่แตกต่างของแต่ละเล่มออกไป ซึ่งจากแก่นของเรื่องที่มีเหมือนกันนี้ อาจจะแนะนำหนังสือได้ครั้งละ 3-4 เล่มไปจนถึง 10 เล่ม

3. เป็นแบบที่เหมาะสมสำหรับการเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีระยะเวลาสั้น โดยพูดถึงหนังสือเล่มหนึ่งอย่างละเอียด และพูดถึงหนังสือเล่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันอย่างสั้นๆ ซึ่งอาจจะ เป็นหนังสือที่เป็นสาขาวิชาเดียวกัน แก่นของเรื่องโดยทั่วไป เหมือนกัน หรือเค้าโครงเรื่องเหมือนกัน (มัลลิกา เอี่ยมละออ 2526 : 31)

ผู้เล่าสามารถเลือกวิธีการเล่าได้ตามความเหมาะสมในเรื่อง เวลา เนื้อหาวิชา ความสนใจ วัย และเพศของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังมีความต้องการอ่านหนังสือที่ได้ฟังจากการเล่าด้วยตนเอง

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการเล่าเรื่องจากหนังสือ

1. ทำความเข้าใจในเนื้อหาของหนังสือที่จะเล่า
2. รวบรวมความคิดจากการอ่านมาเป็นความคิดของตนเอง
3. กำหนดเวลา 15-30 นาที ในการทบทวนความจำในแต่ละวัน
4. อ่านเนื้อหาที่จะเล่าหลายๆ ครั้ง
5. รวบรวมรายชื่อตัวละครและสถานที่ที่สำคัญ
6. ลำดับความเป็นมาของเหตุการณ์
7. รวบรวมคำสำคัญในแต่ละบท
8. ศึกษาแต่ละบทและคอนของเรื่อง เพื่อนำมาเพิ่มเติมในบทอื่นๆ
9. พยายามเล่าเรื่องด้วยความเข้าใจ

10. ผู้เล่าอาจใช้เพลงประกอบการเล่าเรื่องก็ได้
11. อย่าวิตกกังวลเกี่ยวกับการลืมคำใดๆ แต่ควรหัดให้มีเนื้อหาสาระ
12. อนุญาตให้ผู้ฟังมีโอกาสซักถามตามความเหมาะสม (Bodart 1985 : 27)

จากข้อแนะนำดังกล่าวผู้เล่าสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเล่าเรื่องจากหนังสือได้สำเร็จตามความต้องการ แต่ก็มีสิ่งที่คุณเล่าควรระมัดระวังในการเล่าเรื่องจากหนังสือคือ

1. อย่าเล่าตอนจบของเรื่อง เพราะทำให้ผู้ฟังขาดความสนใจที่จะติดตามอ่านหนังสือจากเรื่องที่ได้ฟังมา และขาดความกระตือรือร้นในการอ่านหนังสือ
2. อย่าเล่าเรื่องที่ไม่ได้อ่าน เพราะหากผู้ฟังมีความสนใจซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าผู้เล่าไม่สามารถตอบคำถามได้ ทำให้ผู้ฟังขาดความเชื่อถือ (Bodart 1980 : 5)

การเล่าเรื่องจากหนังสือเป็นการกระตุ้นหรือเร้าใจให้เกิดความรู้สึกอยากอ่านหนังสือ บรรณารักษ์ควรศึกษาถึงประเภทของหนังสือ จุดเด่นของเรื่อง วิธีการเล่าเรื่อง เพื่อชักชวนโน้มน้าวให้ผู้ฟังสนใจในการอ่าน สามารถเข้าถึงหนังสือด้วยตนเอง และตรงกับความต้องการของผู้อ่าน

การแสดงหุ่น

การแสดงหุ่น เป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งของห้องสมุด เพราะ เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานใช้แสดงประกอบการเล่านิทาน (Broderick 1977 : 103-104) นอกจากนี้การแสดงหุ่นสามารถใช้ในการส่งเสริมการอ่าน และชักชวนนักเรียนให้รู้จักหนังสือในห้องสมุดมากขึ้น (กฤติยา อัจฉกร 2522 : 30)

การแสดงหุ่นต้องประกอบด้วยตัวหุ่น เวที คนเชิดหุ่น บทหุ่น และเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง หุ่นมีหลายชนิด ได้แก่

1. หุ่นถุงมือ เป็นหุ่นที่ประดิษฐ์ให้มีลักษณะเป็นรูปร่างต่างๆ เช่น รูปคน รูปสัตว์ โดยใช้ถุงมือคดแต่งเป็นตัวละครแต่ละตัว ใช้นิ้วมือขยับไปมาเมื่อต้องการให้หุ่นเคลื่อนไหว
2. หุ่นนิ้วมือ เป็นหุ่นที่มีขนาดเล็ก ทำขึ้นสำหรับสวมใส่นิ้วเวลาเชิด เป็นการ

เชิดหุ่นที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ชมที่มีขนาดเล็ก

3. หุ่นกระบอกหรือหุ่นชัก หุ่นชนิดนี้สร้างขึ้นโดยให้มีส่วนต่างๆ ครบถ้วน การเชิดหุ่นใช้การชัก เชือกหรือลวดเส้นเล็กๆ ที่ผูกติดกับส่วนต่างๆ ของตัวหุ่น ผู้เชิดหุ่นชนิดนี้ต้องฝึกจนสามารถทำให้ตัวหุ่นเคลื่อนไหวสมจริงและเป็นธรรมชาติ

4. หุ่นอุ้งกระดาศ เป็นหุ่นที่สร้างขึ้นจากอุ้งกระดาศที่มีก้น ผนึกด้วยภาพหัวสัตว์หรือคนที่ตกแต่งทาสีอย่างสวยงาม การเชิดต้องสอดมือเข้าไปที่ก้นอุ้งกระดาศ ใช้นิ้วทั้ง 4 นิ้วยกเว้นนิ้วหัวแม่มือเกี่ยวกับอุ้งกระดาศไว้ แล้วขยับขึ้นลงตามจังหวะของการแสดง

5. หุ่นเงา หุ่นชนิดนี้คือเงาที่ปรากฏอยู่บนจอหรือฉาก ผู้ชมจะไม่เห็นตัวหุ่นโดยตรง แต่จะเห็นเงาของหุ่นที่เชิดอยู่โดยการให้แสงสว่างส่องผ่านแผ่นตัวหุ่นที่ทำเป็นรูปต่างๆ ให้เป็นเงาปรากฏอยู่บนจอหรือฉาก การเชิดหุ่นจะเชิดเคลื่อนไหวประกอบเรื่องที่แสดงได้ตามที่ต้องการ (Bauer 1977 : 228-232)

คุณค่าและประโยชน์ของการแสดงหุ่น

ปัจจุบันนี้ได้มีแนวโน้มในการใช้หุ่นในวงการต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งในด้านธุรกิจ การบันเทิง การศาสนา การศึกษา การแพทย์ และธุรกิจการโฆษณา ซึ่งการแสดงหุ่นจะเป็นสิ่งเร้าความสนใจในการเผยแพร่ความรู้และความคิดต่างๆ

ประโยชน์ของการแสดงหุ่นมีหลายด้าน ดังนี้คือ

1. ด้านความบันเทิง บทบาทของหุ่นจะให้ความบันเทิง โดยมีการจัดรายการ ทั้งเวที โทรทัศน์ และภาพยนตร์ที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พร้อมทั้งสอดแทรกสาระประโยชน์ต่างๆ เข้าไปด้วย

2. ด้านการศึกษา มีการใช้หุ่นเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ และปลูกฝังแนวความคิดต่างๆ คือ

2.1 เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ เช่น กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน สามารถจดจำ เนื้อหาและแนวคิดได้แม่นยำ

2.2 เป็นเนื้อหาวิชาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีการสอนท่าหุ่น โดย

ให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

2.3 ใช้หุ่นช่วยให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ปลูกฝังค่านิยมต่างๆ เช่น ความเสียสละ ความตรงต่อเวลา

2.4 เป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้รอบระบบ

2.5 ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีการพัฒนาการ ภาษาพูด เรียนรู้การใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์ รู้จักการใช้ความคิดและการใช้ถ้อยคำที่สละสลวยไพเราะ

2.6 ช่วยปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พูดติดอ่าง ก้าวร้าว การออกเสียง ซึ่งการใช้หุ่นจะดีกว่าและง่ายกว่า ช่วยให้นักเรียนเกิดความกล้าและเชื่อมั่นยิ่งขึ้น

2.7 ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้านสังคม การทำงานร่วมกัน การเสนอความคิดเห็น และการยอมรับความสามารถของผู้อื่นและของตนเอง

2.8 ช่วยด้านการพัฒนาการของนักเรียนในวัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการแพทย์ การขีด ทากายหุ่น ช่วยให้ผู้ขีดได้ฝึกกล้ามเนื้อ จึงมีการขีดหุ่นเพื่อฝึกกายภาพบำบัด และระบายอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ เป็นการลดความรุนแรงและก้าวร้าว

4. ด้านธุรกิจการโฆษณา หุ่น เป็นสื่อที่เร้าใจ ดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น (พูนศรี คัมภีรปกรณ 2530 : 11/4-11/6)

การแสดงหุ่น เป็นการแสดงที่สนุกสนาน ใช้ประกอบการเล่านิทาน หุ่นมีหลายชนิด บรรณารักษ์สามารถเลือกได้ตามความเหมาะสมและขนาดของผู้ชม การแสดงหุ่นให้ความบันเทิง เป็นสื่อการเรียนการสอนและการโฆษณา บรรณารักษ์สามารถใช้การแสดงหุ่นในการส่งเสริมการอ่านและสนับสนุนการใช้ห้องสมุด

การแสดงความคิดเห็น เชิงวิจารณ์หนังสือ

การวิจารณ์หนังสือ เป็นการประเมินคุณค่าของหนังสือ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบว่าหนังสือเล่มนั้นมีข้อดีเด่นน่าประทับใจและมีข้อบกพร่องตรงไหน ผู้วิจารณ์จะเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้อ่านและผู้ฟังตัดสินใจเลือกหนังสือเล่มนั้นได้ (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน 2523 : 97)

จุดมุ่งหมายของการวิจารณ์หนังสือคือ การอ่านหนังสือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้วิจารณ์กับคนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้รู้จักการวิเคราะห์การอ่านและการเขียน การวิจารณ์นอกจากจะวิจารณ์จากหนังสือแล้ว ยังสามารถนำบทความ บทบรรณาธิการ หรือกรีนพินธ์มาวิจารณ์ได้ (Public Library Association 1960 : 32) โดยผู้วิจารณ์ควรมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในสาขาวิชานั้นๆ เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะบางประการในการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ คือ

1. จับใจความที่สำคัญของหนังสือที่นำมาวิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือที่นำมาวิจารณ์
2. นำส่วนที่สำคัญและน่าสนใจของหนังสือมาเขียนวิจารณ์ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ในการค้นหาหนังสือที่ต้องการอ่านต่อไป
3. การเขียนวิจารณ์สามารถ เปรียบเทียบแนวความคิดกับหนังสือเล่มอื่นที่มีเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน
4. รวบรวมจดหมายที่ได้รับจากผู้อ่านบทวิจารณ์มาใช้ เขียนบทวิจารณ์หนังสือได้ (Wasson 1974 : 317)

ข้อเสนอแนะในการเขียนบทวิจารณ์นี้ ผู้วิจารณ์สามารถนำมาใช้ในการวิจารณ์หนังสือและบทความต่างๆ เพื่อทำให้ผู้อ่านสนใจและ เข้าใจถึงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อหนังสือเล่มนั้นในแง่ดีและส่วนที่บกพร่อง

หลักและลักษณะของการวิจารณ์ที่ดี

1. พิจารณาชื่อ เรื่อง ชื่อผู้แต่ง ว่าเป็นหนังสือประเภทใด
2. วิเคราะห์แสดงความคิดเห็นโดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียนที่กระชับ สละสลวย ชัดเจน
3. การวิจารณ์ควรมีความยาวพอเหมาะ ไม่ขาดใจความสำคัญหรือววน
4. ผู้วิจารณ์ควรศึกษา เรื่องที่จะวิจารณ์ และมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์
5. รวบรวมข้อสรุปในการวิจารณ์อย่างกว้างๆ ครอบคลุมเนื้อหาที่วิจารณ์
6. มีความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ (ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาวงศ์ 2525 : 109)

หลักและการวิจารณ์ที่ดีนั้น ผู้วิจารณ์ต้องเข้าใจถึงกฎเกณฑ์ในการวิจารณ์ ความรู้ในสาขาวิชาที่วิจารณ์ การเปรียบเทียบ การสรุป มีใจเที่ยงธรรม อันจะทำให้การวิจารณ์หนังสือมีคุณประโยชน์ต่อผู้อ่าน

คุณสมบัติของนักวิจารณ์มีดังนี้ คือ

1. มีความรู้และ เข้าใจหนังสือที่จะนำมาวิจารณ์เป็นอย่างดี
2. มีความเข้าใจถึงแก่นของหนังสือที่นำมาวิจารณ์
3. สามารถแยกประเด็นสำคัญของ เรื่องออกมาได้
4. มีวิจารณ์อย่างที่ดี เที่ยงตรง มีเหตุผล
5. มีธรรมะในการวิจารณ์ คือวิจารณ์ด้วยความรู้ ปราศจากอคติ
6. ศึกษาชีวิตและประวัติผู้เขียน เพื่อช่วยให้เข้าใจวิธีเขียน แนวการเขียนของผู้เขียนได้ดียิ่งขึ้น (อุบล บุญชู 2525 : 96)

การวิจารณ์หนังสือ ผู้วิจารณ์ต้องมีประสบการณ์ทั้งการวิจารณ์ด้วยวาจาหรือการเขียน อ่านโดยละเอียด เพื่อให้ทราบถึง เนื้อหาของหนังสือ เล่มนั้นๆ และแสดงความคิดเห็นทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง ของหนังสือ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และเลือกหนังสือที่มีคุณค่าในการอ่านต่อไป

เกมการศึกษา

เกม เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการฝึกทักษะ และทำให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการกำหนดกติกาของเกมไว้

จุดมุ่งหมายของเกมมีดังนี้ คือ

1. ให้ได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนาน
2. พัฒนานิสัยการเล่นที่ดี มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา
3. ฝึกทำทาง เสริมสร้างสุขภาพ และรูปทรงสวยงาม
4. ได้รับความรู้ให้คึนอยู่เสมอ
5. สร้างความเชื่อมั่นและการควบคุมตนเอง

6. ศึกษาความร่วมมือในฐานะสมาชิกของกลุ่ม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 73)

ดังนั้น เกมจึง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะต่างๆ ซึ่งไม่ได้ให้ความสนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียว ยังสามารถพัฒนานิสัย ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา สร้างความเชื่อมั่นในตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เกมที่จัดขึ้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก เป็นสำคัญ

การเตรียมเกม มีลักษณะดังนี้คือ

1. ควรมีเกมหลายชนิด เช่น เกมที่ต้องใช้กำลัง เกมที่ใช้ความคิด เกมเงียบ เป็นต้น
2. เวลาที่ใช้ในการเล่น เกมควรใช้เวลาประมาณ 7-10 นาที และไม่ควรเกิน 15 นาที
3. ควรเลือกเกมที่ไม่ดังจนเกินไป
4. ควรให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการเล่น เกมทุกเกม
5. ควรมีการเตรียมตัวในการคัดเลือก เกมไว้ล่วงหน้า
6. เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ในการ เล่น เกมให้พร้อม
7. จัดรางวัลสำหรับผู้ชนะและผู้เข้าร่วมการแข่งขัน (อบรม สนิทภบาล 2523 : 6-8)

ผู้จัดเกมควรมีเกมต่างๆ ทั้งที่ต้องใช้ความคิด ความแข็งแรง ระยะเวลา และการมีส่วนร่วมของเด็ก เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน มีการจัดเตรียมอุปกรณ์และเลือกเกมตลอดทั้งรางวัลไว้ล่วงหน้า เพื่อป้องกันความบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในขณะที่เล่น เกม

ประเภทของเกม

Elinor Schulman Kolumbus (1979 : 141-149 อ้างถึงใน เขาวภา เศษะคุปต์ 2528 36-47) ได้แบ่งเกมออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. เกมฝึกกระทำ (Manipulative Game)
2. เกมการศึกษา (Didactic or Cognitive Game)

3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Game)
4. เกมฝึกทักษะทางภาษา (Language Game)
5. เกมทายบัตร (Card Game)
6. เกมพิเศษต่างๆ (Special Game)

1. เกมฝึกกระทำ คือ เกมที่ฝึกให้เด็กเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์กติกา สามารถสร้างความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ มือ และสายตา ได้แก่

1.1 เกมสร้างความสัมพันธ์ เป็นเกมที่ฝึกทักษะให้กับเด็ก เช่น การร้อยลูกปัด การรูดชิป การติดริ้งดุม เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักการช่วยตัวเอง

1.2 เกมสร้างสรรค์ เป็นเกมการสร้างสรรค์รูปแบบบางอย่างเข้าด้วยกัน เช่น การใช้บล็อกพลาสติกมาต่อกัน เป็นรูปทรงต่างๆ

2. เกมการศึกษา เป็นเกมที่พัฒนาทางด้านความคิดและหาเหตุผลที่ได้จากการเล่นเกม ได้แก่

2.1 เกมแยกประเภท หมายถึง การแยกกลุ่ม จัดกลุ่ม จับคู่ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นประเภทเดียวกัน หรือสิ่งที่เหมือนกัน เช่น สัตว์ สิ่งของต่างๆ

2.2 เกมการจับคู่สิ่งที่เข้ากันได้ คือ การหาความสัมพันธ์ของสิ่งของสองสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น ผดก-ร่ม, ปลา-น้ำ เป็นต้น

3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย ส่วนใหญ่เป็นเกมทางด้านพลศึกษา เช่น

3.1 เกมทำตามผู้นำ โดยเลือกเด็กหนึ่งคนออกมาเล่นเกมให้เพื่อนๆ ทำตามให้ถูกต้อง คนใดทำผิดพลาดต้องออกจากการแข่งขัน

3.2 เกมเลือกกับร้ว โดยคัดเลือกเด็กสองคน ให้เป็นร้วหนึ่งคนและเสือหนึ่งคน ส่วนคนอื่นๆ จับมือกันเป็นวงกลมป้องกันไม่ให้เสือเข้ามาจับร้วในวงกลมไปกิน หากร้วถูกเสือจับกิน ก็ต้องออกจากการแข่งขัน

4. เกมฝึกทักษะทางภาษา เป็นเกมที่ฝึกการใช้ภาษาและการใช้จินตนาการ บางเกมจะเสริมทักษะด้านความจำ การฟัง การเดา เช่น

4.1 เกมฝึกความจำ โดยให้เด็กเริ่มต้นพูดประโยคหนึ่งขึ้นก่อน แล้วคนต่อไปต้องพูดทวนพร้อมทั้งคิดประโยคใหม่ จนจบ เกมก็จะได้เรื่องที่เด็กจินตนาการขึ้นมาเอง

4.2 เกมอะไรเอ๋ย เกมนี้จะใช้คำถามอะไรเอ๋ยขึ้นต้นประโยคแล้วให้คนอื่นทายว่าเป็นอะไร จนกว่าจะทายถูก

5. เกมทายบัตร เป็นเกมที่ฝึกความสามารถในการแยกสิ่งๆ ที่เหมือนกันและต่างกัน ฝึกความจำ เช่น เกมจับคู่รูปภาพที่เหมือนกัน

6. เกมพิเศษ เป็นเกมที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราวในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น เกมทายมัทธมย์ เป็นเกมที่ผู้นำเกมนำสิ่งของไปซ่อนไว้ แล้วให้ผู้เล่นค้นหาของที่ซ่อน โดยอาจจะให้ลายแทงหรือกำหนดทิศทางในการค้นหาให้เพียงสังเขป

เกมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่เน้นทักษะและการเรียนรู้ การใช้ภาษา ความคิด ความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก สามารถเข้าใจและสนใจให้เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ เกมมีทั้ง เกมการศึกษา เกมฝึกทักษะทางร่างกาย และทางภาษา เป็นต้น เกมจึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้ทายความรู้ความสามารถของเด็กที่ได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน

การทายปัญหาจากหนังสือ

การทายปัญหาจากหนังสือ เป็นกิจกรรมการแข่งขันที่สนับสนุนให้นักเรียนทราบถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญของห้องสมุด โดยการกำหนดคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆ หรือเป็นความรู้ทั่วไป (Ray 1979 : 92) นอกจากนี้ คำถามที่จะถามควรจัดไว้หลายๆ ระดับ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการทายปัญหาจากหนังสือ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ 2530 : 80)

กิจกรรมการทายปัญหาจากหนังสือที่สามารถจัดได้ มีดังนี้คือ

1. แข่งขันทายปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ เช่น การทายชื่อหนังสือหรือตัวละคร เอก
ในเรื่องนั้นๆ
2. แข่งขันให้หาหนังสือเล่มที่ต้องการได้เร็วและถูกต้อง
3. แข่งขันการหาคำศัพท์จากพจนานุกรม หรือหาเรื่องราวต่างๆ จากสารานุกรม
(สัททยา ชินสมบูรณ์ 2528 : 128)

คำถามที่ใช้ในการทายปัญหาจากหนังสือ ควรมีลักษณะดังนี้คือ

1. เป็นความรู้ทั่วไป ที่สามารถหาความรู้หรือคำตอบได้จากหลายๆ แหล่ง และ
ปัญหาไม่ควรยากเกินไป พร้อมทั้งแบ่งระดับในการทายปัญหาด้วย
2. ความรู้เฉพาะสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง ผู้ตอบต้องมีความรู้ในสาขาวิชานั้นๆ
เป็นอย่างดี สามารถหาแหล่งและประเภทของหนังสือที่ใช้ในการตอบปัญหาได้
3. ปัญหาเขาวัว เพื่อฝึกวิจารณ์และไหวพริบของผู้ตอบปัญหา โดยให้ตอบ
คำถามทันทีที่อ่านคำถามจบ หรือให้ตอบโดยการเขียน (กุลรัสมิ์ ภูมิมาศ และ ดวงเนตร
เบ็ญไข่มุกข์ 2521 : 52-53)

การทายปัญหาจากหนังสือ เป็นการแข่งขัน เพื่อให้ทราบถึงแหล่งข้อมูลของห้องสมุด
โดยให้คำถาม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาต่างๆ หรือความรู้ทั่วไป การกำหนดคำถาม
ควรมีคำถามไว้หลายระดับ ทั้งคำถามทั่วไป คำถามเฉพาะสาขาวิชา และปัญหาเขาวัว
เป็นการฝึกให้มีความคิดที่รอบคอบ และฝึกไหวพริบในการตอบปัญหาด้วย

การแสดงละคร

การแสดงละคร เป็นการแสดง เกี่ยวกับบทละครหรือตอนใดตอนหนึ่งของวรรณกรรม
หรือเหตุการณ์ตอนหนึ่งตอนใดที่น่าสนใจ เป็นการเลียนแบบชีวิตโดยการใช้ท่าทางและการร้องว่า
ประกอบ (New Webster's Dictionary of the English Language, 1976 :
155)

วัตถุประสงค์

1. สึกให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการและเกิดความคิดสร้างสรรค์
2. ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก
3. ช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้มากขึ้น ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
4. เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและการอ่านหนังสือ (มัลลิกา นาดเสวี 2529 :

99)

นอกจากนี้การแสดงละครยังช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางการพูด พัฒนากล้ามเนื้อและได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินด้วย

โครงสร้างของละคร ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

1. โครงเรื่อง คือ การรวมเอาสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีความต่อเนื่องกัน มีปัญหา จุดน่าสนใจ จนกระทั่งจุดจบของเรื่อง
2. เนื้อเรื่อง ในละครเด็ก ควรมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย และตรงกับ ความสนใจของเด็ก
3. จุดเริ่มต้น ต้องให้เรื่องดำเนินไปด้วยดี ไม่อืดอาด ได้รับความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น
4. เหตุการณ์สำคัญ เป็นสถานการณ์ที่เคร่งเครียด ที่เกิดขึ้นกับตัวละครเด่นๆ ของเรื่อง
5. จุดปิดเรื่อง คือ จุดสุดท้ายของบทบาทการแสดงละครทั้งเรื่อง ซึ่งควรจะ อยู่ในตอนจบ (ฉวีวรรณ กินาวงศ์ 2521 : 67-69)

โครงสร้างของละครต้องมีโครงเรื่องที่น่าสนใจ เราใจให้ผู้ชมติดตามชมละครจนจบ และการดำเนินเรื่องควรรวดเร็วไม่อืดอาด การปิดเรื่องก็ควรให้เหมาะสมกับเรื่องที่แสดง

หลักสำคัญในการแสดงละคร คือ

1. ผู้แสดงต้องเข้าใจถึงความหมายของบทละครที่จะเสนอ เพื่อให้แสดงให้สม

บทบาท

2. เข้าใจถึงใจความ แก่นของเรื่อง คติข้อคิดต่างๆ ที่จะแสดง
3. มีส่วนร่วมในการแสดง ซึ่งผู้แสดงต้องแสดงอย่างสมจริงสมจัง เพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนใจชมตลอดเรื่อง (Mc Gregor, Late and Robinson 1977 : 25)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงละคร

1. ได้รับความชำนาญในการฝึกการพูดปากเปล่า
2. พัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน
3. ได้รู้จักการ เรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. พัฒนาความสามารถทางด้านจินตนาการที่เป็นประโยชน์และเพิ่มพูนความรู้
5. พัฒนาทางด้านจิตใจให้มีศิลปนิยมและรักวัฒนธรรมที่ดี (ฉวีวรรณ กินาวงศ์ 2521 : 65)

จึงนับว่าการแสดงละครช่วยในการพัฒนาทักษะการพูด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

เรื่องที่น่านำมาแสดงละคร ควรมีลักษณะดังนี้คือ

1. เลือกเรื่องจากนวนิยาย เรื่องสั้น
2. เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องสมุด
3. นำนิทานมาดัดแปลง
4. บทละครอิงประวัติศาสตร์
5. นำเพลงเด็กง่ายๆ มาดัดแปลงเป็นบทละคร (มัลลิกา นาถเสวี 2529 : 100)

การแสดงละครเป็นการแสดงออกที่เลียนแบบชีวิตจริง โดยใช้บทละครหรือเรื่องจริง อิงประวัติศาสตร์ นำมาเสนอความรู้ พัฒนาทักษะทางการพูด การใช้ภาษา บรรณาภิษั ควรพิจารณาถึงโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ความสนใจของผู้ชม เพื่อนำมาใช้ประกอบการแสดง ละคร การแสดงละครเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้ชมสนใจติดตามเรื่องจากการแสดง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก

การสาธิตแนะนำหนังสือ

การสาธิตแนะนำหนังสือ เป็นวิธีการชักชวนหรือเร้าใจให้ผู้ฟังสนใจในการอ่าน โดยการเลือกสรรหนังสือที่เป็นหนังสือดี มีคุณภาพ เหมาะสมทางด้านเนื้อหา ภาษา โดยแนะนำพอเป็นสังเขป เน้นการวิเคราะห์ข้อดี ข้อบกพร่อง และประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับ และต้องเหมาะสมกับวัย ระดับการศึกษา และพื้นฐานความรู้ของผู้ฟังด้วย

การสาธิตแนะนำหนังสือ จะมีลักษณะดังนี้คือ

1. หนังสือที่คนสนใจและเป็นประโยชน์ในกลุ่ม
2. หนังสือวิชาการที่สอนในหลักสูตร หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ
3. หนังสือชุดต่างๆ เช่น ชุดวัฒนธรรมประเพณี ชุดการเดินทางท่องเที่ยว
4. หนังสือสารคดี นวนิยาย หนังสือสำหรับเด็ก
5. หนังสือใหม่ และหนังสือที่คณะกรรมการประกวดประจำปี (รสา วงศ์ยังอยู่ 2529 : 388-389)

การสาธิตแนะนำหนังสือ ผู้แนะนำอาจจะแนะนำด้วยตนเองทางวาจาหรืออาจจะเขียนปิดประกาศ หรือลงพิมพ์ในวารสารต่างๆ ตามแต่ความสะดวกและเหมาะสม

วิธีการสาธิตและแนะนำหนังสือด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้คือ

1. เตรียมตัวอย่างดี มีความมั่นใจ
2. นำหนังสือที่จะแนะนำมาแสดง และให้ข้อมูลทางด้านบรรณานุกรม
3. แนะนำให้เหมาะสมกับวัย เน้นเฉพาะส่วนที่สำคัญ สั้น กระชับรัด ชัดเจน
4. น้ำเสียงนุ่มนวล ดัง ฟังชัดเจน ออกเสียงได้ถูกต้อง
5. ให้แง่คิดที่เป็นประโยชน์

วิธีการสาธิตแนะนำหนังสือด้วยวิธีการเขียน มีขั้นตอนดังนี้คือ

1. เนื้อหาโดยส่วนรวมของหนังสือเล่มนั้น
2. เรื่องเด่นในเล่ม

3. ข้อดีอื่นๆ เช่น รูปเล่ม ภาพประกอบ ส่วนวนการเขียน

4. ข้อความ เชิญชวนที่อยากให้อ่านหนังสือเล่มนั้น (จินดา จำเริญ 2530 : 40)

การสาธิตแนะนำหนังสือ เป็นการชักชวนเราใจให้ผู้ฟังสนใจเลือกสรรหนังสืออ่านที่ดี มีคุณภาพ หนังสือที่แนะนำควร เป็นหนังสือที่มีคนสนใจ หนังสือสารคดี หนังสือที่ชนะการประกวด เป็นต้น การแนะนำอาจจะ เป็นการแนะนำด้วยวาจาหรือจัดพิมพ์ปิดประกาศ โดยควรชี้ให้เห็นเข้าใจ เนื้อหา จุดเด่น ข้อดีข้อเสีย ของหนังสือเล่มนั้น เพื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ว่าควรอ่านหรือไม่

การวาดภาพระบายสี

การวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสร้างเสริมจินตนาการทั้งทางการแสดงออก ด้านความคิดสร้างสรรค์ สติปัญญา ทักษะคิด อารมณ์ และสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อสร้างเสริมจินตนาการและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อฝึกความพร้อมทางทักษะ การใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตา
4. เพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการพูด (กระทรวงศึกษาธิการ 2530 :

93)

การวาดภาพระบายสี ควรเป็น เรื่องราวที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักเรียนได้พบ เห็น หรือ เกิดจากความคิดคำนึงและจินตนาการของนักเรียนเอง โดยไม่จำกัดเนื้อหา เช่น เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ประเพณีวัฒนธรรม โลกในอนาคต ชีวิตในสังคม ธรรมชาติ สภาพสิ่งแวดล้อม (โครงการแสดงศิลป์เด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4 2526 : 4) การ ส่งเสริมศิลปะสำหรับเด็ก มุ่งเน้นการวาดภาพระบายสีมากกว่าการปั้นและการแสดงออกทาง ศิลปะด้านอื่นๆ สัตว์ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่ สีชอล์ก สีเทียน สีโปสเตอร์ สีน้ำ ดินสอสี หมึก และถ่าน (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2532 : 13)

ปัจจุบันได้มีการนำภาพวาดระบายสีของนักเรียนมาเสนอผลงาน เช่น

1. นำมาจัดนิทรรศการภาพเขียนของนักเรียน
2. นำมาทำสมุดภาพประกอบการบรรยาย
3. นำมาจัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็ก
4. นำมาจัดประกวดภาพวาดประจำปี
5. นำมาจัดทำบัตรอวยพรในเทศกาลต่างๆ

การวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมจินตนาการ การแสดงออกทั้งทางด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สติปัญญา ทักษะการใช้ภาษา บรรณารักษ์สามารถจัดการวาดภาพและการระบายสีโดยคำนึงถึงประสบการณ์และทักษะของเด็กเป็นหลัก

การจัดนิทรรศการ

นิทรรศการ หมายถึง การนำเอาวัสดุทัศนวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น แผ่นภาพ แผนภูมิ รูปภาพ วัสดุสามมิติ ของจริง และของตัวอย่างมาจัดแสดงเพื่อเป็นการสื่อสารทั้งทางความคิดและความรู้ให้กับบุคคลในระดับต่างๆ เช่น ครู นักเรียน นักการศึกษา และผู้สนใจ ตามโครงเรื่องที่วางไว้ ซึ่งเรื่องที่จัดนั้นทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน

คุณค่าของการจัดนิทรรศการ

1. ช่วยเพิ่มความสนใจและความตั้งใจให้มากขึ้น เพราะนิทรรศการนำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ทั้งที่เป็นรูปภาพและสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ มาแสดง เป็นการดึงดูดความสนใจ
2. นิทรรศการสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรม
3. นิทรรศการช่วยรวบรวมความคิดที่กระจัดกระจายให้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดความคิดรวบยอดใหม่
4. เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานของตนเอง ช่วยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ชม ภูมิภาค 2524 : 243-244)

ประเภทของการจัดนิทรรศการมี 3 แบบ คือ

1. นิทรรศการถาวร เป็นนิทรรศการที่จัดขึ้นอยู่ในพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนใหญ่ หรือสถานที่ที่จัดนิทรรศการเฉพาะเรื่องเป็นการถาวร ใช้เวลาจัดแสดงนานๆ หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์สัตว์ทะเลแหวกวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน นอกจากนี้ ยังมีพิพิธภัณฑ์ถาวรกลางแจ้ง เช่น นิทรรศการนรกภูมิ วัดไร่โรงวัว จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

2. นิทรรศการชั่วคราว เป็นนิทรรศการที่จัดแสดงเรื่องราวในโอกาสพิเศษ บางโอกาส เป็นเครื่องเร้าความสนใจและเชิญชวนให้ชม ทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์งานต่างๆ ที่ต้องการอีกด้วย

3. นิทรรศการเคลื่อนที่ เป็นนิทรรศการที่จัดทำเพื่อแสดงในสถานที่ต่างๆ สามารถเคลื่อนย้ายเดินทางไปตามที่ต่างๆ เพื่อนำความรู้และความบันเทิงแก่คน เป็นจำนวนมากตามสถานที่ที่ไปแสดง เช่น นิทรรศการแสดงดวงตราไปรษณียากร (เมื่อปี 2526 : 8-10)

การจัดนิทรรศการของห้องสมุดควรจัดตามความสนใจของผู้ชมหรือสภาพท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการใช้ห้องสมุด เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวันสำคัญ ธรรมชาติศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ

การวางแผนและเตรียมการจัดนิทรรศการ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดนิทรรศการ ต้องคำนึงถึง

- 1.1 ความต้องการที่จะเสนอเกี่ยวกับข้อมูลหรือความจริง
- 1.2 ความต้องการแสดงขั้นตอนว่ากระบวนการวิธีทำอย่างไรหรือไม่
- 1.3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อการประชาสัมพันธ์หรือโฆษณา
- 1.4 ความต้องการให้มีความตระหนักในความสำคัญบางอย่างหรือไม่

2. กำหนดกลุ่มผู้ดู ควรทำการวิเคราะห์ดูว่าอยู่ในเขตเมืองหรือชนบท วัยเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ หรือทุกระดับอายุ พื้นฐานการศึกษา โดยต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก เพื่อจัดให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และความต้องการของผู้ชม

3. เรื่องและเนื้อหาที่จัดแสดง ควรเลือกเรื่องและเนื้อหาที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้ชม

4. นิทรรศการควรจัดให้อยู่ในความคิดเดียว ชื่อเรื่องควรเป็นข้อความสั้นๆ ง่ายๆ และสะดุดความสนใจของผู้ชม (ณรงค์ สมพงศ์ 2530 : 443-444)

หลักการจัดนิทรรศการมี 10 ประการ คือ

1. ควรให้มีเนื้อหาสำคัญเพียงอย่างเดียว
2. สถานที่ตั้งสิ่งที่น่าสนใจควรจัดในที่ที่มองเห็นได้ง่าย
3. ต้องจัดให้ดูแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย
4. คำอธิบายต้องสั้นและให้ได้ความหมาย
5. ตัวหนังสือหรืออักษรที่ใช้ควรเป็นแบบเดียวกันและชัดเจน
6. ควรจัดให้มีความเคลื่อนไหวบ้าง เพื่อสร้างความสนใจของผู้เข้าชม
7. ต้องมีแสงสว่างเพียงพอ
8. ควรใช้เสียงและเครื่องจักรกลประกอบตามความเหมาะสม
9. สีที่ใช้ควรเลือกให้เหมาะสม
10. ต้องคิดว่า "ถ้าเราไม่ได้จัดเอง เราจะดูนิทรรศการนี้หรือไม่" เป็นการประเมินผลตนเองก่อน โดยตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมา (Edger 1954 : 184-186)

การจัดนิทรรศการเป็นการรวบรวมวัสดุทัศนวัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนมาจัดแสดงตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ เพื่อเพิ่มพูนความสนใจในด้านการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความสามารถของตน หัวข้อในการจัดนิทรรศการ บรรณาธิการสามารถเลือกจัดตามวันสำคัญต่างๆ และโอกาสพิเศษ เช่น นิทรรศการทอดกฐิน, นิทรรศการวันประณมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

การไต่วาที

การไต่วาที เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้พูดจะพูดสนับสนุนฝ่ายตนเองด้วยเหตุผล และวาทศิลป์ เพื่อหักล้างเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากการฟังแง่ความคิดเห็น

ต่างๆ ประสบการณ์ในการใช้เหตุผลทักกลาง อันทำให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น (Mc Burney and Wrage 1975 : 245)

วัตถุประสงค์ของการโต้วาที

1. เพื่อให้รู้จักวิธีการพูด เสนอข้อคิดเห็นได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงและมีเหตุผล รู้จักการคัดค้านหรือโต้แย้งการเสนอข้อคิดเห็นด้วยเหตุผล
2. เพื่อฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล
3. เพื่อส่งเสริมและรู้จักวิธีการพูดที่จูงใจให้ผู้ฟังเห็นด้วยกับความคิดเห็น
4. เพื่อให้ได้เรียนรู้หลักเกณฑ์ของการโต้วาทีและการพูด (ฉัตรวราณ คันนะรัตน์ 2524 : 436)

ดังนั้นจะ เห็นได้ว่าการโต้วาทีนี้มีความสำคัญที่ช่วยให้ผู้ฟังได้ทราบถึง เหตุถึงผล และ รู้จักการตัดสินใจ เพราะห้สิ่งที่ได้รับจากการฟัง

ประเภทของการโต้วาที แบ่งได้ดังนี้คือ

1. การโต้วาทีแบบทั่วๆ ไป เป็นการโต้วาทีที่มีจำนวนผู้โต้วาทีเท่าๆ กัน มีผู้สนับสนุนฝ่ายละ 2 คน เวลาที่กำหนดไว้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม แต่เวลาที่ใช้จะ เท่ากัน
2. การโต้วาทีแบบการคัดค้านหรือแบบโอเรกอน* การโต้วาทีแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้พูดแต่ละฝ่ายหาเหตุผลทักกลางข้อโต้แย้งของอีกฝ่ายหนึ่ง
3. การโต้วาทีแบบการโต้แย้งโดยตรง คือการโต้วาทีที่มีความระมัดระวังในการวิเคราะห์ลักษณะข้อดี และสนับสนุนพิจารณาประเด็นของฝ่ายตนเองด้วย ผู้สนับสนุนของแต่ละฝ่ายจะมีตั้งแต่ 2-5 คน

* การโต้วาทีแบบโอเรกอน เป็นการโต้วาทีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นที่มหาวิทยาลัยโอเรกอน จึงให้เกียรติแก่สถาบันด้วยการเรียกการโต้วาทีนี้ว่า การโต้วาทีแบบโอเรกอน

4. การไต่สวนแบบรัฐสภา โดยให้ผู้สนับสนุนทั้งหลายพูดเพียงสั้นๆ ในญัตติของการไต่สวน โดยผู้ไต่สวนต้องศึกษาถึงญัตติที่ใช้ในการไต่สวนด้วย (Eisenson and Boase 1975 : 289-292)

ฉะนั้นในการเลือกประเภทของการไต่สวนที่จัดขึ้นในท้องสมุท บรรณารักษ์ควรเลือกให้เหมาะสมกับญัตติและวุฒิภาวะของนักเรียน ความรู้ ความสามารถในการไต่สวนของนักเรียน เป็นหลักสำคัญ

ส่วนประกอบของการไต่สวน

การไต่สวนมีองค์ประกอบสำคัญในการไต่สวนดังนี้ คือ

1. ญัตติ คือ ข้อเสนอความเห็นที่ขัดแย้งกันในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และควรเป็นญัตติที่ให้ประโยชน์ ความรู้ เพิ่มพูนสติปัญญาแก่ผู้ฟัง
2. ผู้ไต่สวน ผู้ที่ทำการไต่สวนทั้งสองฝ่ายจะประกอบไปด้วย
 - 2.1 ผู้ดำเนินการไต่สวน ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการไต่สวน เป็นผู้กล่าวนำ และแนะนำผู้ไต่สวนทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งชี้แจงญัตติที่จะได้
 - 2.2 หัวหน้าฝ่ายเสนอ จะเป็นผู้พูดก่อนและเป็นผู้เสนอญัตติ
 - 2.3 หัวหน้าฝ่ายค้าน จะเป็นผู้พูดโต้แย้งญัตติของหัวหน้าฝ่ายเสนอ
 - 2.4 ผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอ จำนวนผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอจะมีกี่คนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม
 - 2.5 ผู้สนับสนุนฝ่ายค้าน จะมีจำนวนเท่ากับผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอ
3. ขบวนการไต่สวน เมื่อผู้ดำเนินการไต่สวนกล่าวแนะนำเสร็จแล้ว จะเชิญผู้ไต่สวนขึ้นพูดทีละคนตามลำดับ จนจบการไต่สวน (ฉัตรวรุณ ตันนะรัตน์ 2524 : 438-440)

หลักเกณฑ์การพิจารณาตัดสินการไต่สวน ควรใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

1. การพิจารณาตัดสิน ควรทำด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่เหมาะสมเท่านั้น
2. การพูดโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังได้ดีเพียงใด

3. พูดอยู่ในประเด็นหรือออกนอกประเด็นเพียงใด
4. การหักล้างประเด็นของฝ่ายตรงข้าม ได้ผลดีเพียงพหรือไม่
5. รักษามารยาทในการโต้วาทีดีหรือไม่ (มัลลิกา นาดเสวี 2529 : 98)

การโต้วาทีในบางสถานที่ผู้ดำเนินการโต้วาทีจะให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการตัดสินการโต้วาทีด้วยการปรบมือ ซึ่งมักจะ เสมอ เป็นส่วนใหญ่

ประโยชน์ของการโต้วาที

1. ฝึกให้เป็นผู้รอบรู้ในหลักวิชาการ เพราะผู้โต้วาทีต้องมีการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อที่จะนำมาโต้วาที
2. ช่วยฝึกฝนให้รู้จักคิด พูด และฟัง ด้วยเหตุผล
3. ส่งเสริมให้รู้จักวิธีการพูดจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามความคิดของตนเอง
4. ส่งเสริมให้มีความกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูดอย่างมีเหตุผลและถูกต้อง
5. ฝึกให้มีมารยาทในการพูดและการฟัง (ฉัตรวรุณ ดันนะรัตน์ 2524 : 442-443)

การโต้วาทีเป็นการใช้เหตุผลและวาทศิลป์ในการหักล้างเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้ผู้ฟังได้รับข้อคิดเห็น รู้จักการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล บรรณารักษ์สามารถกำหนดผู้คดีตามความเหมาะสมกับวัย ระดับการศึกษา โดยผู้ฟังจะได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูดอย่างมีเหตุผล

การเสนอหนังสือ

การเสนอหนังสือ คือ การนำหนังสือมาสู่บุคคลผู้เป็นเป้าหมาย เป็นการเร้าใจให้อยากรู้เรื่องในหนังสือที่มีผู้นำมาเสนอ และสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับหนังสือ เพราะหนังสือมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และช่วยแก้ปัญหาได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหนังสือเรื่องต่างๆ ในแต่ละประเภทที่สมควรอ่านตามวัยและระดับความรู้

2. เพื่อให้เกิดทักษะในการอ่านและรู้จักเลือกหนังสืออ่านตามความต้องการและสนใจ
3. เพื่อให้เกิดวิจารณ์และระสนิยมที่ดีในการอ่าน
4. เพื่อเป็นการกระตุ้น ใ้ใจในการอ่านอยู่เสมอ
5. เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างกว้างขวาง (แมนมาส ซวลิต 2529 : 348)

รูปแบบของการ เสนอหนังสือ

การเสนอหนังสือนี้มีหลายรูปแบบ ซึ่งอาจจัดได้ตามความเหมาะสมกับผู้ฟังและหนังสือเรื่องนั้นๆ คือ เลือกหนังสือที่เหมาะสมให้เหมาะสมกับบุคคล และให้เหมาะสมแก่กาลเวลา เช่น หนังสือที่เป็นเรื่องของเหตุการณ์ เรื่องราวต่อเนื่องกัน มีโครงสร้างแบบ เนียน ควรจะนำมาเล่าให้ฟัง หนังสือที่มีจุดเด่นในเชิงพรรณนาเป็นร้อยกรองไพเราะ ควรอ่านให้ฟัง นวนิยายชีวประวัติหรือประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ ควรนำเสนอในรูปแบบบทละคร และหนังสือที่มีภาพประกอบที่สวยงาม ควรจัดแสดงนิทรรศการ เพื่อดึงดูดความสนใจและสามารถชมหนังสืออย่างชัดเจน เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือ เสนอ

1. เลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัย โดยพิจารณาทางด้านเนื้อหา วิธีเสนอเนื้อหา ถ้อยคำ และสำนวนที่ใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจ และความต้องการ
2. เลือกหนังสือที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการเสนอเนื้อหา ถ้อยคำ และสำนวน ความถูกต้องของเนื้อหาและภาษา
3. เลือกหนังสือที่มีเนื้อหาที่สนองความต้องการ อยู่ในความสนใจ และเป็นประโยชน์แก่บุคคลเป้าหมาย
4. เลือกหนังสือที่มีคุณภาพซึ่งคนทั่วไปยังไม่สนใจ
5. เลือกหนังสือที่บุคคลกลุ่มเป้าหมายจะหาอ่านได้ เช่น ขอยืมจากห้องสมุด เข้าหรือซื้อจากร้านเช่าหรือร้านจำหน่ายหนังสือ
6. เลือกหนังสือจากบัญชีรายชื่อคณะกรรมการประกวด และบัญชีรายชื่อหนังสือดีสำหรับห้องสมุด (แมนมาส ซวลิต 2529 : 346)

การเสนอหนังสือ เป็นการนำหนังสือมาเร้าใจบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อหนังสือ เกิดนิสัยรักการอ่าน โดยการนำเสนอโดยการเล่าให้ฟัง บทละคร หรือการจัดแสดงนิทรรศการ เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์มากที่สุด

ยอดนักฟัง

ยอดนักฟัง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกทักษะการฟัง การจับใจความ และฝึกการบันทึกเรื่องที่ได้ฟัง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เพิ่มพูนทักษะทางด้านภาษา ช่วยให้การเรียนรู้อย่างเข้าใจ และการใช้ภาษาดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2530 : 10๕)

ความมุ่งหมายของการฟัง

1. การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ ผู้ฟังต้องตั้งใจและสนใจ เพื่อสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟัง
2. การฟังเพื่อจับใจความโดยละเอียด เป็นการฟังที่จับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องแต่ละตอน
3. การฟังเพื่อหาเหตุผลมาโต้แย้งหรือคล้อยตาม ผู้ฟังต้องรู้จักแยกแยะว่าใครใดเสนอข้อเท็จจริง ใครใดเป็นความคิดเห็นส่วนตัว และพิจารณาว่าเชื่อถือได้หรือไม่
4. การฟังเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในวรรณคดี เกิดความซาบซึ้งและคุณค่าความงามในวรรณคดีที่กวีแต่งไว้
5. การฟังเพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการใช้ความคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลังจากการฟัง เช่น งานประพันธ์ หรืองานศิลปะ (ฉัตรภา อนุภาค, สุวรรณีย์ อุคมผล และ วรณี พุทธิเจริญทอง 2522 : 297-298)

ยอดนักฟัง เป็นกิจกรรมที่ครูหรือบรรณารักษ์จัดขึ้น เพื่อเสนอเรื่องหรือบทความที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการฝึกการจับใจความ และสามารถแสดงความคิดเห็นวิจารณ์เรื่องที่ฟัง นักเรียนต้องทราบความมุ่งหมายว่าฟังเพื่ออะไรและมีการบันทึกช่วยความจำ เพื่อสามารถนำไปใช้ในวิถีประจำวัน หน้าที่การงาน เพิ่มพูนทักษะการฟัง การเขียน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

วิจิตร อวาระกุล (2524 : 73-74) ได้ให้ข้อเสนอแนะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ
สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ฟังโดยใช้ความคิดแยกแยะถ้อยคำที่ได้ฟังมา
2. วางตัวเป็นกลาง วิเคราะห์เหตุผล พร้อมทั้งจุดประเด็นของเรื่องไว้
3. จับประเด็นสำคัญของเรื่อง แยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้พูด
4. วิเคราะห์เนื้อหาเรื่องที่ฟังมา
5. เรียงลำดับความคิด สรุปเป็นความคิดรวบยอด

การฟังอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ฟังต้องรู้จักพิจารณาถึงเรื่องที่ได้อ่าน จับประเด็น
ของเรื่อง วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความคิดของตนเอง ทำให้เข้าใจเรื่องที่ฟังได้อย่าง
ถูกต้อง

ประโยชน์ของการฟังที่ดี มีดังนี้คือ

1. ได้รับประสบการณ์ต่างๆ จากการฟัง เช่น อารมณ์ที่ดี บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์
2. ช่วยรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เพื่อการตัดสินใจที่ดีและถูกต้อง
3. เป็นการหัดรับฟังข้อเสนอแนะและข้อวิจารณ์
4. ทราบถึงปฏิกิริยาและช่วยผ่อนคลายความกดดัน (วิจิตร อวาระกุล 2524 : 75)

กิจกรรมยอดนักฟังนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์คือผู้ฟังหรือนักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการ
เรียน ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะการฟัง การเขียน การใช้วิจารณญาณที่ดี รู้จักการใช้เหตุใช้ผล
การเสนอแนะและการวิจารณ์ในการพูด

การใช้โทรทัศน์เพื่อการอ่าน

การใช้โทรทัศน์เพื่อการอ่าน เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่าน โดย
ส่วนใหญ่จะเป็นรายการเพื่อความรู้และความบันเทิงที่แฝงความรู้ไว้ด้วย เช่น การเล่านิทาน
การแสดงหุ่น การแสดงละคร และการอ่านหนังสือให้ฟัง เพราะเด็กในปัจจุบันนี้ใช้เวลาใน
การดูโทรทัศน์มาก จึงควรใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์ให้มากที่สุด (Singer 1979 : 51-52)

จุดมุ่งหมายของการใช้โทรทัศน์เพื่อการอ่าน คือ

1. เพื่อการให้ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ เป็นรายการที่ให้สาระ ชั่ว การสัมภาษณ์ การอภิปราย มีประโยชน์ต่อผู้ชมและทำให้มีความรู้กว้างขวาง
2. เพื่อการศึกษา โดยให้ความรู้ตาม เนื้อหาวิชาในหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
3. เพื่อมนุษยสัมพันธ์ เป็นรายการที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชน และชุมชน ประเทศต่อประเทศ เช่น รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง
4. เพื่อการบันเทิง เป็นรายการที่ให้ความสนุกสนานต่อผู้ชม เช่น รายการ ภาพยนตร์ สารคดี เกมโชว์ต่างๆ (สุรชัย ลิกขามัตติค ม.ป.ป. : 40-42)

รายการโทรทัศน์ที่นำมาเสนอควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. การเสนอภาพที่ผู้ชมยังไม่เคยเห็นมาก่อน หรือการได้เห็นเป็นครั้งแรกของผู้ชม เป็นสิ่งสำคัญในแง่การสื่อสาร เพราะผู้ชมจะจำภาพนั้นได้รวดเร็วกว่าปกติ
2. การเสนอภาพที่คุ้นเคยอยู่บ้างแล้ว ภาพที่ยอมรับว่าเข้าถึงผู้ชมได้รวดเร็ว คือ ภาพที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
3. การเพิ่มความเข้มข้นในด้านทัศนคติและความรู้ของผู้ชมที่มีอยู่ให้มากขึ้น
4. เนื้อหาที่ใช้ ผู้จัดมีความมุ่งหมายอย่างไร ใครเป็นผู้ชม และได้รับแนวความคิดที่เสนอหรือไม่ เนื้อหาที่กำหนดต้องเรียงลำดับให้เข้าใจง่าย (จุมพล รอดคำดี 2519 : 113-115)

จะเห็นได้ว่าโทรทัศน์สามารถนำมาใช้ในการเสนอความรู้ต่างๆ ทั้งความรู้ในชีวิตประจำวัน และ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก สำหรับห้องสมุดนั้น ได้มีการนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในห้องสมุด แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 5 ประเภท คือ

1. ห้องสมุดจัดรายการโทรทัศน์ทั้งรายการบันเทิงและความรู้ การจัดรายการสำหรับเด็กส่วนใหญ่เป็นรายการเพื่อความบันเทิง และเพิ่มเติมความรู้ให้เด็กบ้างเล็กน้อย เช่น การเล่านิทาน การแสดงละคร การแสดงหุ่น

2. ห้องสมุดใช้โทรทัศน์เป็นเครื่องมือทางวิชาชีพจัดทำรายการออกอากาศทางโทรทัศน์วงจรปิด แล้วส่งภาพตามสายเคเบิลบริการแก่ห้องสมุดต่างๆ

3. จัดสถานที่ในห้องสมุดสำหรับให้ชมและเรียนวิชาจากรายการโทรทัศน์ เช่น รายการทางการศึกษา วัฒนธรรมและการเมือง หรือความเคลื่อนไหวในปัจจุบัน สถาบันการศึกษาบางแห่งได้ใช้โทรทัศน์บริการการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4. การใช้โทรทัศน์ในการปฐมนิเทศห้องสมุด สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่นิยมใช้โทรทัศน์ในการปฐมนิเทศห้องสมุด เพราะประหยัดเวลาของบรรณารักษ์ และสามารถสอนผู้เรียนได้เป็นจำนวนมาก

5. การใช้โทรทัศน์ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด คือ การโฆษณาให้ผู้ชมได้ทราบถึงบริการและกิจกรรมของห้องสมุด พร้อมทั้งเชิญชวนให้มาใช้ห้องสมุด (พรรณพิมล ฤกษ์บุญ 2519 : 84-94)

ปัจจุบันนี้มีการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการสอน ตลอดจนจัดกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งให้เด็กเกิดความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากการชมโทรทัศน์ เช่น รายการข่าว การแนะนำอาชีพ ความรู้ทางการศึกษาและวิทยาศาสตร์ โดยควรนำหลักสูตรการศึกษามาปรับปรุง เพื่อให้เหมาะสมกับวัยและเวลา

ห้องสมุดเสียง

ห้องสมุดเสียง เป็นการให้ความรู้และข่าวสารในรูปแบบหนึ่ง เป็นสื่อการเรียน การสอนที่สำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าถึงวรรณกรรมและความรู้ต่างๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมทางเสียงของชาติ ทำให้ห้องสมุดเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ การศึกษาค้นคว้า จรรโลงใจ และการพักผ่อนหย่อนใจ (น้ำทิพย์ วิภาวิน 2528 : 2) วัสดุที่ห้องสมุดเสียงจัดเก็บ ประกอบด้วย บทความ การอภิปราย ปาฐกถา การสัมภาษณ์ การโต้เถียง บทเรียนสำเร็จรูป ภาษาไทย ดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นต้น โดยเก็บบันทึกในรูปแบบของเทปบันทึกเสียง (เจนภพ จบกระบวนวรรณ 2526 : 72-73)

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดเสียง

1. เพื่อให้ความรู้และความบันเทิง
2. เพื่อส่งเสริมการอ่าน
3. เพื่อการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออกและไม่คล่อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2530 : 112)

นอกจากนี้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดดำเนินการรายการวิทยุ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในการให้บริการห้องสมุดเสียงอยู่ 2 ประเภท คือ

1. วิทยุศึกษา คือ การส่งเสริมความรู้ในรูปของข่าวสาร เหตุการณ์ ศิลปะ ดนตรี วัฒนธรรม และความรู้ในชีวิตประจำวัน

2. วิทยุโรงเรียน คือ การกระจายเสียงรายการบทเรียนตามหลักสูตร โดยทำหน้าที่เป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่ง วิชาที่สอน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ดนตรี-นาฏศิลป์ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (วนิดา จึงประสิทธิ์ 2526 : 293)

รายการดังกล่าวสามารถบันทึกลงเทปบันทึกเสียง แล้วนำมาจัดเก็บเพื่อใช้ในการสอนและบททวนบทเรียนให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การจัดหาและการจัดเก็บวัสดุในห้องสมุดเสียงนั้น สุพรรณิ วราทร (2530 : 46-47) ได้เสนอแนะรูปแบบของ "รายการวิทยุเพื่อสาระและข่าวสาร" ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการจัดหาและจัดเก็บ เทปบันทึกเสียงเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าของห้องสมุดเสียงได้ดังนี้ คือ

1. รายการข่าว ควรเป็นรายการข่าวที่ดี ถูกต้อง และมีสาระ เป็นประโยชน์ต่อครูและนักเรียน
2. รายการบทความ ควรมีความยาวประมาณ 7-10 นาที และเป็นบทความที่น่าสนใจ
3. รายการสัมภาษณ์ โดยการตั้งคำถามที่ผู้ฟังต้องการทราบ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีการเตรียมแนวคำตอบ-คำถามไว้ก่อนล่วงหน้าก็ได้
4. รายการอภิปราย ควรเป็นการอภิปรายในเรื่องที่น่าสนใจ ความยาวประมาณ 30 นาที

5. สารคดี ควรเป็นสารคดีที่อยู่ในความสนใจให้ข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
ค่อนข้างละเอียด

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าห้องสมุดเสียงได้ให้บริการด้านการเรียนการสอนที่สำคัญ โดย
รวบรวมจัดเก็บและให้บริการในรูปแบบของเทปบันทึกเสียง ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่เริ่มจัดดำเนินการ
แล้ว เช่น โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนบางกะปิ เป็นต้น (น้ำทิพย์
วิภาวิน 2528 : 32, 37, 40)

การอ่านหนังสือให้ฟัง

การอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่จะจูงใจให้เกิดการรักหนังสือ
อยากติดตามเรื่องที่ได้ฟังด้วยตนเอง ทั้งได้รับฟังการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง การอ่านที่
ถูกวิธี และความไพเราะของภาษา (กานต์มณี ศักดิ์เจริญ 2529 : 339)

บรรณารักษ์ควรจัดรายการอ่านหนังสือให้ฟัง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิด
ความสนใจหนังสือและส่งเสริมการอ่านด้วย หนังสือที่นำมาอ่านให้ฟังมีหลายประเภท เช่น
วรรณคดี ร้อยแก้ว นิทาน ตำนาน เทพนิยาย และเรื่องอ่านเล่นต่างๆ กลอนง่ายๆ สั้นๆ
มีคำซ้ำๆ กัน ทำให้คุ้นหูและรู้จักความไพเราะของบทกวี โดยต้องคำนึงถึงเวลาในการอ่าน
หนังสือให้ฟังและระดับอายุของผู้ฟัง (ม.ล.จ้อย นันทวิชนินทร์ 2530 : 20/10/-20/11)

เวลาอ่านหนังสือให้ฟังควรจัดกลุ่มผู้ฟังให้เป็นกลุ่มเล็กๆ นั่งกันเป็นวงตามสบาย
ให้มีความรู้สึกเป็นกันเอง การอ่านของบรรณารักษ์ควรใช้น้ำเสียงธรรมดาแต่ให้มีการเน้น
มีการเว้นระยะให้ราบรื่นติดต่อกันโดยตลอด มีการทดลองอ่านก่อน เพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่อง

การเลือกหนังสือหรือเรื่องที่จะอ่านให้ฟัง ควรให้ผู้ฟังแสดงความต้องการว่า
ต้องการฟังเรื่องใด หรือเลือกหนังสืออ่านที่เหมาะสมกับเทศกาล บทกลอนซ้ำขึ้นแปลกๆ

การอ่านหนังสือให้ฟังนี้ หากบรรณารักษ์ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้เอง ควรขอ
ความร่วมมือจากบุคคลอื่น เช่น ครูภาษาไทย หรือนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านที่ถูกต้อง
โดยบรรณารักษ์จะให้คำปรึกษาหารือ แนะนำ ร่วมมือในการจัดสถานที่ และเตรียมหนังสือไว้
บริการ

การอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนชั้นต่างๆ มีความชื่นชอบและสนุกสนานที่จะได้รับฟังเรื่องราวต่างๆ บรรณารักษ์จึงควรจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟังให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจหนังสือ เป็นการส่งเสริมการอ่าน โดยต้องคำนึงถึงความสนใจ อายุ และระดับการศึกษาของนักเรียน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมตรงกับความต้องการ

การประกวด

การประกวด เป็นกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจในการใช้ห้องสมุด การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น

การประกวดที่ห้องสมุดสามารถจัดขึ้นได้ คือ

1. การประกวดคัดลายมือ
2. การประกวดการอ่าน
3. การประกวดเรียงความ
4. การประกวดคำขวัญห้องสมุด

1. การประกวดคัดลายมือ เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนฝึกหัดเขียนหนังสือให้สวยงาม บรรณารักษ์ต้องรวบรวมบทประพันธ์หรือข้อความที่มีคติต่างๆ มาจัดพิมพ์เพื่อเป็นต้นแบบในการประกวด โดยอาจจะแบ่งเป็นระดับต่างๆ เช่น ระดับประถมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษาตอนปลาย การตัดสินจะพิจารณาจาก ความสะอาด ความถูกต้อง และความสวยงาม

2. การประกวดการอ่าน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักวิธีการอ่าน และมีวิจรรณาณในการอ่าน การประกวดการอ่านแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 2.1 การประกวดการอ่านร้อยแก้ว
- 2.2 การประกวดการอ่านร้อยกรอง

บรรณารักษ์ต้องกำหนดบทประพันธ์หรือข้อความในการประกวด ซึ่งต้องเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เข้าประกวด การตัดสินจะพิจารณาจากความถูกต้องในการอ่าน ออกเสียง การเว้นวรรคตอน อักษรวิธี คำควบกล้ำ ตัว ร ตัว ล เป็นต้น

3. การประกวดเรียงความ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้แสดงความสามารถและฝึกทักษะด้านภาษา เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้ประสบการณ์ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้เหตุใช้ผลในชีวิตประจำวัน การประกวดนี้บรรณาธิการอาจจะกำหนดหัวข้อหรือภาพให้นักเรียนในการประกวด

การประกวดเรียงความ อาจแบ่งได้ดังนี้

3.1 การเขียนบรรยายภาพ โดยกำหนดภาพให้นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเขียนบรรยายภาพตามความนึกคิดของนักเรียนเอง ความยาวของเรื่องกำหนดตามความเหมาะสมกับระดับการศึกษาของนักเรียน

3.2 การเขียนคำคล้องจอง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยกำหนดชื่อเรื่อง แล้วให้นักเรียนเขียนคำให้คล้องจองกัน บางเรื่องอาจจะไม่เป็นเรื่องเป็นราวก็ได้

3.3 การแต่งเรื่องจากหัวข้อที่กำหนดไว้กว้างๆ เช่น ฉันอยากเป็น ... ถ้าฉันเป็น ... เป็นต้น เป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 14-16)

การตัดสินจะพิจารณาจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการของนักเรียน ส่วนวน ความถูกต้องของภาษาที่ใช้

4. การประกวดคำขวัญห้องสมุด เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการใช้ภาษาที่เชิญชวนให้ผู้ใช้ห้องสมุดมากขึ้น โดยนักเรียนสามารถคิดคำขวัญในหลายๆ ลักษณะ ทั้งเป็นคำคล้องจองหรือบทกลอนต่างๆ การตัดสินจะพิจารณาจากความถูกต้องของการใช้ภาษา คำสัมผัส ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

รางวัลสำหรับการประกวดกิจกรรมต่างๆ นี้ อาจเป็นเงินสด หนังสือ หรืออุปกรณ์การเรียนก็ได้ หากเป็นหนังสือควรให้ผู้ได้รับรางวัลมีสิทธิเลือกหนังสือที่ตนเองสนใจ

การประกวดเป็นกิจกรรมที่ห้องสมุดเกือบทุกแห่งนิยมจัดขึ้นภายในห้องสมุด เพื่อให้ นักเรียนรู้จักการค้นคว้า และมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องสมุด

การประกวดที่นิยมจัดขึ้นมี การประกวดคัดลายมือ การอ่าน การเรียงความ ซึ่งบรรณาธิการ
ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับวัย ระดับการศึกษาของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (กระเป๋านังสือ)

ห้องสมุดเคลื่อนที่ เป็นห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้ใช้ทั้งใน เขต เมืองและชนบท และ
เพื่อเป็นตัวอย่างแนะนำให้ชุมชนมีสถานที่ที่จัดตั้งห้องสมุด (The New Encyclopedia
Britanica 1988 : 371) ห้องสมุดเคลื่อนที่อาจให้บริการโดยรถยนต์ หรือเกวียน
ในการให้บริการ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ (Brown 1976 : 13)

วัตถุประสงค์ของการบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (กระเป๋านังสือ)

1. จัดหาหนังสือและวัสดุการอ่านที่น่าสนใจแก่นักเรียน
2. สนับสนุนนิสัยรักการอ่านโดยการใช้กิจกรรมต่างๆ
3. สร้างนิสัยและทัศนคติที่ดีต่อการอ่านให้แก่ นักเรียน
4. สนับสนุนและ เผยแพร่วัสดุการอ่านให้แก่ นักเรียน
5. แนะนำการใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
6. ช่วยเหลือในการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนในชนบท (Somboon Singkamanan
1968 : 13-14)

การบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (กระเป๋านังสือ) ใช้ตีบทหนังสือที่บรรจุหนังสือ
สำหรับเด็ก 250-300 เล่ม ให้บริการแก่โรงเรียนประถมศึกษาทมน เวียนกันในกลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษา หนังสือนังสือจัดทำขึ้นให้มีความสะดวกในการขนส่ง และสามารถทำเป็นชั้นนิทรรศการ
ได้ด้วย นอกจากนี้ห้องสมุดเคลื่อนที่ยังสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เช่น
การจัดแสดงหนังสือสำหรับเด็ก การจำหน่ายหนังสือราคาถูก การเล่านิทาน การประกวดการ
เล่านิทาน การแสดงหุ่น การแสดงละคร การประกวดวาดภาพระบายสี เป็นต้น (Somboon
Singkamanan 1986 : 13)

ในต่างประเทศมีการจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ให้แก่ นักเรียนหลังเลิกเรียน เพื่อ
ให้นักเรียนสามารถเลือกหนังสือตรงตามความสนใจและความต้องการ (Eastwood 1967 :

238-239) หนังสือที่ให้บริการควรเป็นหนังสือที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง แบ่งตามระดับอายุและระดับการศึกษา

การจัดห้องสมุดเคลื่อนที่ในโรงเรียนนั้น เป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ซึ่งสามารถจัดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยโต๊ะ เก้าอี้ หรือห้องแต่อย่างใด ทั้งสามารถเคลื่อนย้ายไปตามความเหมาะสมของเวลาและสภาพอากาศในแต่ละวัน (ห้องสมุดเคลื่อนที่ 2532 : 81)

บริการและกิจกรรมของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนการสอน จำนวน 18 ประเภท เป็นกิจกรรมที่บรรณารักษ์ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสามารถเลือกจัดได้ตามความพร้อมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนความต้องการของคณะครูและนักเรียนตามความสนใจ กำลังความสามารถ และงบประมาณในการจัดดำเนินการ ซึ่งจะพัฒนาให้คณะครูและนักเรียนมีความสนใจ มีความกระตือรือร้น ในการศึกษาค้นคว้า และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จากการใช้ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนพัฒนาการเรียนการสอนของคณะครูและนักเรียนให้ดีขึ้น

บรรณารักษ์ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาควรศึกษากิจกรรมต่างๆ ที่จะบริการสำหรับครูและนักเรียน ให้เหมาะสมกับความสนใจ วุฒิภาวะทางด้าน การอ่าน การเขียน และการฟัง ควรจัดกิจกรรมต่างๆ สลับกันไปตามความเหมาะสมและความสามารถของบรรณารักษ์เอง นอกจากนี้ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษายังดำเนินการผลิต ค้นคว้า ทดลองเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริม เทคนิคและวิธีการแก่ครู ในการใช้สื่อการเรียนการสอนด้วย

ดังนั้นจึงนับได้ว่าห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาได้ให้ความรู้ต่างๆ สำหรับครูที่เป็นสื่อการเรียนการสอน สิ่งพิมพ์ และวัสดุทัศนูปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาทางด้าน การเรียนการสอนของครูและนักเรียน เพื่อให้เป็นคนที่ทันสมัยอยู่เสมอ